

KRKONOŠE

Jizerské hory

3/2023

68 Kč

03

9 17712 141938007

Bez chvění a strachu

Pouhých pět let po tolerančním patentu Josefa II. vzniká – jako jeden z prvních v českých zemích – evangelický kostel, tedy vlastně skromná modlitebna, v horních Heřmanových Sejfech, v dnešním Bolkově v Rudníku. Píše se rok 1786 a tady v horách je otevření svátostného protestantského prostoru velkou mezikonfesi slávou.

V předcházejícím 17. století se i Krkonoš dotkla velmi bolestně pobělohorská rekatolizace. Ač arcibiskup Arnošt Vojtěch z Harrachu (ve službě 1623–1667) apeloval na dobrovolnost náboženské konverze, habsburský císařský dvůr trval na povinnosti návratu do lůna římské církve za jakýchkoli okolností. Tady v Krkonoších to ale tak snadno nešlo. Zřejmě i díky toleranci šlechtické vrchnosti se tu rekatolizaci příliš nedařilo. Ještě v roce 1652 si stěžuje hostský farář P. Lang, že v Heřmanových Sejfech jsou ze 431 lidí „schopných zpovědi“ pouzí čtyři katolíci a ostatní setrvávají u protestantismu.

Když v roce 1781 vyšel a v roce 1782 se i mezi poddané v Rudníku dostal toleranční patent Josefa II., ulevilo se tady zjevně mnohým místním. I v dobách, kdy jiné než katolické vyznání bylo trestáno i dost krutými fyzickými sankcemi, scházeli se sejfští evangelíci tajně na takzvaném „Lindengründelu“ – kruhu z lip, vysázeném na pozemku Friesova dvora čp. 180 (*podrobněji v K+JH č. 4/2017*), kde jim slovem Božím přicházeli posloužit kazatelé („predikanti“)

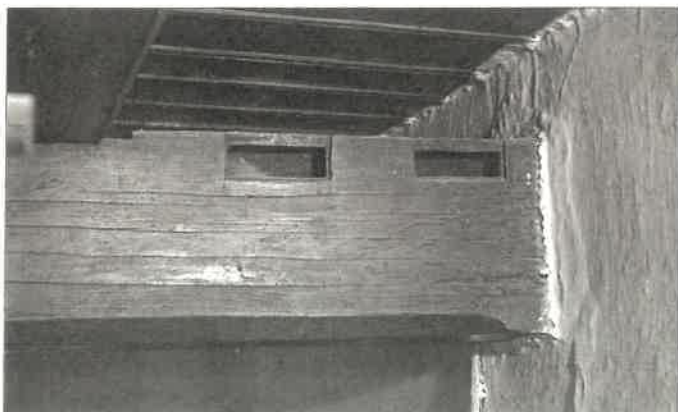
↓ Ve sbírkách Krkonošského muzea ve Vrchlabí se našla unikátní fotografie důmyslných úkrytů na Bible tajných protestantů ve Friesově dvoře
 ↗ Jedním ze záměrů Rudnických je i obnova původní přístupové cesty ke kostelu přes louku pod ním

↑ Současný interiér kostela v bolkovském údolí je docela bezútěšný

z nedalekého pruského Slezska. Ještě v roce 1772, rok před zrušením jezuitského řádu v Čechách císařovnou Marií Terezií, se tu členové Tovaryšstva Ježíšova snažili marně hledat Bible, ukryté v důmyslně vyrobených tajných schránkách, jako třeba v mohutném trámu ve světnici Friesova dvora.

V červenci 1782 podávají sejfští poddaní Josefa ze Schwarzenbergu, kterému patřilo tehdy panství Vlčice i s Heřmanovými Sejfy, žádost o uznání evangelického sboru. Heřmanovy Sejfy s Bolkovem a Javorníkem tehdy měly 2 230 obyvatel, z nichž se už do konce roku 1782 k evangelické víře přihlásilo 369 osob. Vrchnostenská schwarzenberská kancelář žádost opatřila kladným dobrozdáním a krajský hejtman František Rudolf Sádlo z Vražného připojuje ještě prosbu o výjimku z tehdy platné povinnosti mít pro založení sboru alespoň 500 duší, protože zdejší evangelíci žijí od sebe daleko v horách. Pražské gubernium žádosti i s výjimkou vyhovělo a sbor tak mohl vzniknout. Ostatně, přibýval docela rychle. Jak uvádí František Jirásko ve své studii z roku 2009 (*Sborník Krkonoše – Podkrkonoší 9, Trutnov 2009*), k 20. dubnu 1783 jich bylo už 437 a v srpnu téhož roku již dokonce 507.

Sejfští evangelíci také pozvali svého prvního pastora – mladého slovenského šlechtice Štefana Hoszu, který do Sejfů dorazil

sbírka Krkonošského muzea ve Vrchlabí (2)

Průhled polozřícenou kostelní věží

11. dubna 1783 (viz také K+JH č. 9/2004). Mimochodem, mezi potomky jeho rozvětveného rodu patřil o století později také jeden ze zakladatelů Československa Milan Rastislav Štefánik. Kazatel Hoszu, mimo jiné také osobní přítel a svědek na svatbě křížlického evangelického faráře Štěpána Lešky, neměl své působení právě lehké. Dostával se do sporů s katolickou duchovní vrchností, které i po tolerančním patentu evangelíci v mnohém podléhali, v létě 1783 dokonce čirou náhodou (zabloudil a vrátil se jinou než obvyklou cestou ze Schmiedeburgu, dnes Kowar) přežil pokus o úkladnou vraždu. Nakonec odešel po roce služby do Černilova. Přesto si zachovával alespoň ve svých energických kázáních optimismus a radost z uvolnění náboženských poměrů a k novému roku 1784 svým ovečkám poeticky popřál: „Vy, Heřmanovy Sejfy, můžete bez chvění, strachu a starostí vyznávat evangelium každé jitro, neboť váš kostel žil jeden a půl století jenom v srdci, a nyní je očividný. Dokud se Krkonoše a Sejfy budou zdravít, dokud čirý potok poteče dlouhou obcí, bude tento rok památkou na to, že se Sejfstí již svobodně mohou těšit ze své bohoslužby.“

Skutečný kostel tu ale ještě ve skutečnosti nestál. Jeho základní kámen byl položen až roku 1785 a o rok později, 24. července 1786, mohl být tehdejší pastorem Johannem Christianem Bogenhardtem vysvěcen. Pomohla k tomu velká spousta darů místních věřících i evangelíků ze širokého okolí, zejména ze zahraničí – ze saského Ochranova (Herrnhutu), ale hlavně z nedalekého slezského Michelsdorfu (dnes Miskowice). Tamní sbor podporoval ten sejfský od počátku jeho existence až do konce druhé světové války.

Onen 24. červenec byl v Bolkově opravdu velikou slávou. Slavnosti se zúčastnily nejen stovky zdejších evangelíků (ke sboru se jich hlásilo už 800!), ale také mnozí katolíci, včetně faráře, který evangelíkům pro tuto příležitost dokonce zapůjčil hudební nástroje ze své farnosti. Zdá se, že alespoň na chvíli špatné časy skončily. „Ačkoliv byl malý chrám naplněn luterány a katolíky, zdejšími i cizími, panovalo během proslovu všeobecné ticho a vděčná radost vyznačovala se mezi všemi novými bratry ve víře, kteří nyní mohli pokojně, bezpečně a svobodně vyznávat víru svých otců,“ vzpomíná na událost michelsdorfský pastor Michael Fetter.

Kostel získal roku 1862 věž, na kterou v roce 1903 přibily troje věžní hodiny. V roce 1922 pak do předsíně kostela přibily také dvě lesklé černé mramorové desky se jmény 28 zdejších evangelíků, padlých ve Velké válce.

Bohatý život zdejšího sboru, který provozoval i vlastní školu a domov pro sirotky, patřícího za první republiky k Německé evangelické církvi, končí rokem 1945. Naprostá většina zdejších věřících byla zařazena do „odsunu“ německého obyvatelstva a kostel připadl Církvi československé. Ta se snažila náboženský život udržet do roku 1948, kdy tu proběhly poslední bohoslužby.

Z obnovy evangelického hřbitova v roce 2010

Ale ani ona neměla dost síly na to, aby život kostela pokračoval. Do konce i na zdejším evangelickém hřbitově se naposledy pohřbívalo na konci 50. let. A pak už následovala jen desetiletí devastace.

Když se v roce 1991 začala definitivně hroutit kostelní věž, tehdejší vedení obce dokonce kostel a hřbitovni zeď nabízelo místním obyvatelům jako zdroj stavebního materiálu.

Naděje se někdejšímu evangelickému kostelu v Bolkově rodí až v roce 2009, kdy nechala obec vyřezat na hřbitově i u kostela náletové dřeviny a o rok později se zdejší nadšenci, sdružení ve spolku Přátelé Bolkova, pustili do vyčištění kostela i přilehlého hřbitova, opravili náhrobky, které bylo možné opravit, a obec nechala zpracovat projekt na nutné zabezpečení stavby, aby nebyla nebezpečná kolemjdoucím. V roce 2018 pak Přátelé Bolkova spolu s bývalým vrchlabským evangelickým farářem Petrem Chlápkem požádali studenty architektury o návrhy možného využití kostela a uspořádali o něm veřejnou debatu, v níž největší pozornost získal návrh Daniela Hakulína.

Možná to v Bolkově nějakou podobnou variantou řešení skončí. Současné zastupitelstvo obce zřídilo oficiální pracovní skupinu pro hledání té nejlepší možné cesty, jejímž členem je i místostarosta Jiří Stuchlík. Podle něj i starosta Pavla Steklého by rádi z místa udělali prostor, kam bude příjemné přijít procházkou, posedět, načerpat atmosféru prosycenou silným příběhem zdejších evangelíků. „Rádi bychom obnovili původní přístupovou cestu ke kostelu přes louku od hlavní bolkovské cesty a navázali novou stezkou nad hřbitovem, kterou by se lidé mohli vrátit ke kostelu sv. Václava,“ přibližuje předběžné plány Rudnických jejich místostarosta Stuchlík.

Cesta to bude ještě náročná. Jen nutné statické úpravy kostela se budou počítat v milionech.

Jakub Kašpar

Obec Rudník čerstvě zřídila bolkovskému kostelu rubriku na www.rudnik.cz v sekci Historie a současnost (<https://url.cz/BrvgU>)

↳ Vizualizace návrhu architekta Daniela Hakulína, který si před lety získal největší pozornost Rudnických

archiv Daniela Hakulína

